

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

ЕЛЕКТРОННІ ВІДКРИТІ ЖУРНАЛЬНІ СИСТЕМИ В
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
для наукових та науково-педагогічних працівників

Київ – 2017

Укладач:

Лупаренко Лілія
Анатоліївна науковий співробітник відділу відкритих освітньо-наукових інформаційних систем Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України

Рецензенти:

Спірін Олег
Михайлович доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заступник директора з наукової роботи Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України

Кривонос
Олександр
Миколайович кандидат педагогічних наук, доцент, старший викладач кафедри прикладної математики та інформатики Житомирського державного університету імені І. Я. Франка

ЗМІСТ

ЗМІСТ	3
ВСТУП	4
I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	6
II. КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ.....	12
III. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ	16
IV. ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СЛУХАЧІВ КУРСУ	22
V. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ	24

ВСТУП

В останні роки вітчизняна наукова спільнота активно розширює кордони свого комунікаційного середовища до міжнародного рівня. З огляду на це стрімко зростає роль інформаційно-комунікаційної підтримки процесу наукової комунікації. Серед завдань, що постають нині перед вченими педагогічної галузі, є пошук матеріалів, необхідних для проведення наукових досліджень; наявність безкоштовного доступу до публікацій, відомостей, даних; максимальне поширення, індексація та цитування власних наукових робіт, що, як наслідок, сприятимуть підвищенню їхнього рейтингу та інтенсифікації процесу наукової діяльності.

З іншого боку, для задоволення потреб читацької аудиторії та залучення потенційних авторів, науковим видавництвам необхідно забезпечити: оперативність підготовки і публікації статей; автоматизацію процесів подання, рецензування, редагування наукових рукописів і підтримки користувачів та можливість здійснювати редакційно-видавничі завдання дистанційно. Саме тому традиційна модель наукової комунікації, базована на друкованих медіа ресурсах (наукових журналах, монографіях, збірках матеріалів конференцій), активно заміщується новими способами подання наукового контенту, як суто електронним, так і гібридним (змішаним). Нині все частіше науково-інформаційний обмін реалізується за допомогою розгалуженої мережі електронних засобів, таких як електронні журнали, електронні бібліотеки, електронні системи підтримки конференцій та ін., використання яких надає науковцям значно більше можливостей формальної та неформальної інтерактивної взаємодії, усуваючи часові та географічні бар'єри співробітництва.

Оскільки рецензована наукова стаття, опублікована в науковому журналі, є основним експертно-підтверджуваним елементом науково-інформаційного процесу, центральне місце в сучасній моделі наукової комунікації посідають *електронні журнали*. Одним з видів інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) розгортання і підтримки наукових видань в мережі Інтернет є *електронні відкриті журнальні системи (ЕВЖС)* – це програмні платформи з відкритим вихідним кодом, що забезпечують організацію та децентралізоване дистанційне управління повним циклом редакційно-видавничого процесу електронних наукових журналів, а саме підтримку процесів подання, рецензування, літературного редагування, коректури, макетування та публікації статей з подальшим їх збереженням, поширенням та індексацією в мережі Інтернет [38]. Однак, наразі в нашій країні повністю відсутні як методики їх впровадження у процес науково-педагогічних досліджень, так і системна, методично-обґрунтована підготовка науковців педагогічної галузі до використання такого роду систем.

Створення навчальної програми «**Електронні відкриті журнальні системи в науково-педагогічних дослідженнях**» обумовлено необхідністю розроблення науково-методичного забезпечення для супроводу процесу навчання наукових та наукових працівників основам використання електронних систем відкритого доступу у науковій діяльності.

Навчальна програма розроблена у відповідності до Законів України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки, Наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про електронні наукові фахові видання», вимог світових наукових асоціацій в галузі освіти (AERA, BERA, WERA) щодо етики проведення наукових досліджень у педагогічній сфері.

Представлений в програмі навчальний матеріал орієнтований, насамперед, на наукових та науково-педагогічних працівників, аспірантів, докторантів, вчених, які зацікавлені в проведенні науково-педагогічних досліджень, та складений з урахуванням їхніх вікових особливостей. Зокрема, передбачається застосування особистісно-орієнтованого, андрагогічного, синергетичного акмеологічного, диференційованого, діяльнісного та компетентнісного підходів до навчання дорослих, відповідно до яких кінцевим результатом навчання є не лише підвищення рівня ІК-компетентності, а й формування творчо активної особистості сучасного науковця, що здатен провадити наукові дослідження на якісно новому світовому рівні.

Процес навчання спрямований на опанування слухачами широкого діапазону теоретичних знань та практичних вмінь використання електронних відкритих журнальних систем. Особливий акцент у змісті програми зроблено на наступність, систематичність і послідовність вивчення навчальних матеріалів. Запропонований спецкурс має *практичну спрямованість*: більша частина навчального часу відводиться на виконання практичних та індивідуальних завдань, що, як наслідок, забезпечує високий рівень *результативності*: ефективніше представлення науковцями результатів своїх педагогічних пошуків.

Міжпредметні зв'язки. При розробленні навчальної програми враховано комплекс знань, умінь і навичок, отриманих науковими та науково-педагогічними працівниками під час вивчення дисциплін «Основи інформатики», «Педагогіка», «Загальна психологія» та «Основи наукових досліджень» у вищих навчальних закладах. Водночас, ця програма може бути використана для проведення факультативного курсу в межах дисципліни «Основи наукових досліджень» у підготовці студентів-магістрів педагогічних спеціальностей.

Зміст запропонованого спецкурсу може стати базисом нової змістової лінії організації комплексного *підвищення кваліфікації* наукових та науково-педагогічних працівників.

Підґрунтя розроблення навчальної програми складають авторські розробки, результати емпіричних досліджень, досвід викладацько-консультаційної роботи автора з науковими працівниками та використання ЕВЖС у його професійній діяльності. Методичні основи навчання слухачів обґрунтовано у дисертаційному дослідженні «Організаційно-педагогічні засади застосування електронних відкритих журнальних систем у педагогічних дослідженнях».

Про *оригінальність* даної програми свідчить відсутність аналогічних за повнотою змісту навчального матеріалу, формами організації навчального процесу, методичним та технічним супроводом і передбачуваним результатом навчання спецкурсів на теренах української науки та освіти. *Перспективність* впровадження такої програми вбачається у тому, що навчання слухачів можливо реалізувати дистанційно на базі програмних платформ для підтримки електронного навчання Moodle, Easygenerator, Wordpress, Prometheus та ін.

Навчальна програма «Електронні відкриті журнальні системи в науково-педагогічних дослідженнях» включає:

- I. Пояснювальну записку.
- II. Календарно-тематичне планування.
- III. Зміст навчального спецкурсу.
- IV. Оцінювання навчальних досягнень слухачів.
- V. Список рекомендованих джерел.

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою навчання є формування системи знань, вмінь і навичок науковців з питань використання *електронних відкритих журнальних систем (ЕВЖС)* у процесі провадження науково-педагогічних досліджень.

Категорії слухачів: наукові працівники установ НАПН України; науково-педагогічні працівники; аспіранти; докторанти; здобувачі наукових ступенів у галузі педагогічних наук; студенти-магістри педагогічних спеціальностей; вчені, які здійснюють експертний огляд рукописів для наукових видань (рецензенти); редактори наукових часописів; персонал, завданням якого є адміністрування та управління ЕВЖС.

Основні завдання навчання:

- *ознайомлення* слухачів із теоретичними, організаційними та етичними аспектами проведення науково-педагогічних досліджень та спектром ІКТ підтримки процесу науково-інформаційного обміну;
- *формування практичних вмінь* щодо використання ЕЖВС, зокрема Open Journal Systems, для підтримки процесу представлення, рецензування та редагування наукових рукописів, а також використання спеціалізованого програмного інструментарію для підготовки наукового контенту до публікації;
- набуття слухачами *навичок* використання відкритих інформаційно-аналітичних систем для пошуку якісних наукових джерел та виваженого добору доцільних електронних засобів поширення результатів власних наукових пошуків;
- *підвищення рівня ІКТ-компетентності* наукових та науково-педагогічних працівників.

Зміст навчання. Навчальна програма «Електронні відкриті журнальні системи в науково-педагогічних дослідженнях» (далі Навчальна програма) складається з 5 тематичних модулів, 3 з яких відносяться до його інваріативної, а 2 – до варіативної складової.

Вивчення навчального матеріалу *інваріативної частини* Навчальної програми спрямоване на поглиблене ознайомлення науковців з теоретичними, організаційними та етичними аспектами проведення досліджень в галузі педагогічних наук, а також формування навичок використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі пошуку наукового контенту та представлення результатів їхніх власних досліджень.

Два модулі *варіативної частини* Навчальної програми розраховані на підготовку і підвищення кваліфікації вузькоспеціалізованих фахівців, що працюють у сфері наукового видавництва (виконавчих редакторів, менеджерів та адміністраторів журналів). Тематика цих модулів розкриває теоретичні аспекти виконання їхніх професійних завдань та спрямована на формування практичних вмінь щодо використання електронних відкритих журнальних систем.

Навчальна програма побудована *лінійно-блочним способом*: матеріал подається послідовно з поступовим ускладненням, при цьому розподілений на самостійні структурні одиниці (модулі), що дозволяє замінити одні змістові блоки іншими. Відповідно до цільової категорії слухачів (науковці, редактори або адміністратори електронних видань) дозволяється коригувати навчальну програму за змістом, зокрема *третьій модуль інваріативної частини може бути замінений одним з модулів варіативної*. Таким чином викладач може конструювати структуру навчального матеріалу, враховуючи потреби та професійні обов'язки конкретної аудиторії слухачів.

На вивчення навчального матеріалу програми відводиться 72 навчальні години (2 кредити ECTS): порівну по 1 кредиту ECTS на інваріативну та варіативну частини.

1 та 2-й модулі розраховані на 9 год. кожен, а 3, 4, 5-й – по 18 год., тому заміна змістового наповнення третього модуля не призводить до змін у розподілі навчального часу.

Навчальний матеріал адаптований до занять зі слухачами з різним рівнем ІКТ-компетентності, тому передбачено наступні **вимоги до початкового рівня знань та вмінь** наукових та науково-педагогічних працівників:

- ✓ знання методологічних основ проведення наукових досліджень та організації експериментальної роботи в галузі педагогічних наук;
- ✓ знання основних видів наукових джерел і загальних принципів процесу їх пошуку, представлення та поширення;
- ✓ наявність досвіду написання наукових робіт;
- ✓ початковий рівень володіння та розуміння англійської мови;
- ✓ наявність базових вмінь використання персонального комп'ютера на рівні користувача;
- ✓ досвід інсталювання та використання програмного забезпечення, а також роботи з текстовими і графічними редакторами;
- ✓ вміння використовувати пошукові механізми мережі Інтернет та досвід роботи з он-лайн сервісами комунікації (електронними форумами, блогами і соціальними мережами).

Досягнення навчальних цілей передбачено здійснити за допомогою комплексу таких **форм навчання** як лекції, семінари, практичні заняття, тренінги, самостійна та індивідуальна робота, консультування, контрольні заходи щодо оцінювання навчальних досягнень.

1. На **лекційних і семінарських заняттях** (18 год.) розглядаються та обговорюються питання теоретичного характеру, зокрема комунікативні процеси в процесі науково-дослідної роботи, інформаційно-комунікаційні технології їх підтримки, етика проведення наукових досліджень, наукометрія та індекси цитування, досвід використання електронних відкритих журнальних систем, проблема плагіату, критерії якості наукового контенту та фахових видань, процеси написання статті та її рецензування, особливості редакційно-видавничого процесу та індексування опублікованих матеріалів.
2. Проведення **практичних та тренінгових занять** (21 год.) здійснюється з метою формування вмінь та вдосконалення навичок роботи з електронними відкритими журнальними системами, зокрема Open Journal Systems, в ролі Читача, Автора, Рецензента, Редактора, Менеджера та Адміністратора журналу; використання спеціалізованого програмного інструментарію для підготовки рукописів до друку; використання відкритих інформаційно-аналітичних систем у науковій діяльності.
3. **Самостійна робота** (13 год.) передбачає опрацювання рекомендованої літератури навчального та методичного характеру, нормативних та наукових джерел, ознайомлення з матеріалами запропонованих інформаційних он-лайн ресурсів.
4. **Індивідуальна робота** (20 год.) полягає у виконанні та захисті слухачами додаткових практичних завдань у межах вивчення кожного окремого модуля, а саме:
  - створення персональних профілів вчених у провідних наукометричних/реферативних БД та одержання цифрових ідентифікаторів вчених в ORCID, ResearcherID, Scopus ID;
  - перевірка слухачами рукопису статті на наявність плагіату за допомогою різних програмних засобів, представлення звітів, їх порівняння та аналіз;
  - підготовка до друку певного типу статті згідно алгоритму, типової IMRaD-структури, лінгвістичних аспектів, стилю, шаблону, а також завантаження її в електронний демо-журнал в ролі Автора засобами Open Journal Systems;
  - підготовка та публікація в ролі Редактора збірки статей (випуску) у власному електронному деможурналі, створеному на базі ЕВЖС Open Journal Systems;
  - інсталяція програмної платформи OJS, здійснення базових налаштувань та створення на розгорнутому сайті власного електронного журналу;

- налаштування зовнішнього вигляду та інформаційне наповнення сайту електронного журналу засобами OJS.
- 5. Надання **навчальних консультацій**, зокрема проведення індивідуальних і групових бесід зі слухачами в процесі навчання або лекцій-консультацій; здійснення інформаційної та технічної підтримки за допомогою електронної пошти, телефону, Skype або соціальних мереж.
- 6. **Контрольні заходи** оцінювання навчальних досягнень слухачів, що здійснюються шляхом опитування та проведення тестового контролю знань з кожного змістового модулю.

Методи навчання, що доцільно застосувати під час проведення навчальних занять:

- *методи організації навчально-пізнавальної діяльності*: розповідь, бесіда, пояснення, інформаційна лекція, лекція-візуалізація, «мозкова атака», демонстрування, диспут, дискусія, обговорення, практична робота, самостійна робота з джерелами, виконання індивідуальних завдань;
- *методи стимулювання та мотивації*: формування пізнавального інтересу, пояснення особистої значущості учіння, створення ситуації успіху в навчанні, аналіз конкретних ситуацій;
- *методи контролю*: усне та письмове опитування (анкетування), тестування, самоконтроль, перевірка відповідей на проблемні питання, захист індивідуальних завдань, усне опитування за темою індивідуального завдання.

Організація навчального процесу ґрунтується та реалізується на загальних дидактичних **принципах**, а саме: *науковості* добору змісту та методів навчання; *систематичності та послідовності* викладання і засвоєння знань; *міцності та ґрунтовності* засвоєння знань, розвитку умінь і навичок; *доступності* навчання відповідно до рівня розвитку та вікових особливостей слухачів; *свідомості й активності* слухачів, що передбачає пріоритетність самостійної діяльності; *наочності*; синтезі *інтелектуальної і практичної діяльності* та індивідуальному підході до кожного учасника.

Прогнозований результат реалізації навчальної програми: підвищення рівня ІКТ-компетентності наукових та науково-педагогічних працівників, що дозволить їм ефективніше провадити педагогічні дослідження шляхом використання електронних відкритих журнальних систем, зокрема ЕВЖС Open Journal Systems.

В результаті опанування навчального матеріалу програми «Електронні відкриті журнальні системи в науково-педагогічних дослідженнях» слухачі набудуть наступних:

- ✓ **знань**: зміст понять «електронний журнал», «електронний науковий журнал», «електронне наукове періодичне видання», «електронні відкриті журнальні системи», «наукова комунікація», «науково-інформаційний обмін», «відкритий доступ», «інформаційно-аналітична підтримка педагогічних досліджень», «імпакт-фактор», «індекс Гірша», «метадані», «авторське право», «плагіат», «самоплагіат», «наукометрична база даних» та «реферативна база даних»;
- ✓ класифікація видів наукових джерел (первинні, вторинні, третинні);
- ✓ електронні засоби формальної та неформальної наукової комунікації вченого (електронний журнал, електронна бібліотека, он-лайн конференції, електронні наукові форуми, блоги та соціальні мережі та ін);
- ✓ основні ІКТ підтримки процесу представлення результатів науково-педагогічних досліджень (програмні платформи Open Journal Systems, Open Conference Systems, Eprints, DSpace, Blogger, Wordpress та ін);
- ✓ основні функції, переваги і недоліки електронних наукових фахових видань;
- ✓ види електронних журнальних систем, інтерфейс та функціональні можливості ЕВЖС Open Journal Systems, вітчизняний та зарубіжний досвід її використання;

- ✓ світові стандарти етики проведення педагогічних досліджень та представлення результатів науково-педагогічних досліджень, наслідки їх порушення і відповідальність;
- ✓ види плагіату в науці та методи його автоматичного відстеження;
- ✓ шляхи забезпечення відкритого доступу до наукового контенту, а також нормативні документи і юридичні механізми реалізації авторського права;
- ✓ алгоритм написання наукової статті, її IMRaD-структура;
- ✓ значення рецензування в процесі розвитку науки та переваги ролі «рецензента» для науковця;
- ✓ види редакційних посад, їх функції, обов'язки та взаємодія на різних етапах редакційно-видавничого процесу;
- ✓ обов'язки і функції Адміністратора сайту та Менеджера журналу;
- ✓ маркетинг, економічна модель, шляхи поширення, популяризації та індексування журналу в мережі Інтернет;
- ✓ провідні світові наукометричні та реферативні бази даних, індекси цитування, цифрові ідентифікатори вчених;
- ✓ системні вимоги до встановлення ЕВЖС OJS та розгортання сайту на її базі.

а. вмінь:

- ✓ здійснювати розширений пошук контенту за категоріями, підписку на повідомлення в ЕВЖС Open Journal Systems, а також використовувати «Інструменти читання»;
- ✓ створювати персональний профіль користувача в електронному деможурналі на базі платформи Open Journal Systems;
- ✓ подавати рукописи в редакцію, провадити всі етапи редакційно-видавничого процесу та взаємодіяти з редакційною групою за допомогою ЕВЖС OJS;
- ✓ виконувати перевірку наукових робіт на наявність плагіату;
- ✓ описувати метадані профілю користувача, статей та випусків журналу, а також метадані, якими оперує менеджер журналу при наповненні та налаштуванні дизайну сайту;
- ✓ використовувати спеціалізований програмний інструментарій для транслітерування текстів, генерування бібліографічних описів різних стандартів, обробки графічних зображень та конвертування форматів текстових файлів у процесі підготовки наукового контенту до публікації;
- ✓ створювати персональний профіль в наукометричних і реферативних БД та цифрових ідентифікаторах вчених;
- ✓ здійснювати реєстрацію, підготовку, подання заявки на включення фахового видання до наукометричних та реферативних БД;
- ✓ виконувати рецензування в ЕВЖС Open Journal Systems;
- ✓ виконувати редакторські функції в ЕВЖС Open Journal Systems;
- ✓ інсталиювати ЕВЖС OJS та здійснювати її базові налаштування.

б. навичок:

- ✓ пошуку та аналізу якісного наукового контенту;
- ✓ добору доцільних електронних засобів поширення результатів наукових досліджень в міжнародному науково-інформаційному просторі;
- ✓ здійснення виваженого добору наукових фахових видань для публікації результатів власних наукових пошуків;
- ✓ підготовки статті до друку: написання, структурування, форматування та перевірки;
- ✓ дотримання етичних стандартів проведення експериментальних досліджень, в яких задіяні люди, в тому числі діти;
- ✓ використання відкритих інформаційно-аналітичних систем для визначення рейтингу науковця та оцінювання наукового контенту;
- ✓ провадження якісного рецензування та написання інформативного експертного відгуку;

- ✓ розгортання редакційного офісу, управління редакційним штатом, визначення економічної моделі журналу та розроблення стратегічного плану його розвитку;
- ✓ організація процесів рецензування, редагування та публікації фахового видання;
- ✓ управління сайтом електронного наукового фахового видання на базі ЕВЖС Open Journal Systems;

в. та досвіду:

- ✓ використання ЕВЖС Open Journal Systems для пошуку, представлення і поширення результатів наукових досліджень в світовому науково-інформаційному просторі.

Навчально-методичне забезпечення. Учасників навчального процесу необхідно забезпечити низкою *інформаційно-довідкових та методичних матеріалів*, таких як:

1. *методичні рекомендації для слухачів*: «Методичні рекомендації з використання дослідного зразка електронного наукового видання на платформі Open Journal Systems» [40], «Процедура впровадження електронного наукового журналу з використанням програмної платформи Open Journal Systems» [51], «Рекомендації з інсталяції та використання програми для пошуку плагіату Etxt Антиплагиат» [41];
2. *методичні вказівки до виконання практичних завдань*: інструктивно-методичні матеріали з використання програмного забезпечення для виконання транслітерації, генерування списків джерел, конвертування файлів та обробки графічних зображень;
3. *методичне забезпечення самостійної підготовки слухачів*: переліки завдань для самостійної та індивідуальної роботи; методичні вказівки до їх виконання; плани семінарських занять, питання для самоконтролю, списки рекомендованих джерел, термінологічний словник з навчальної дисципліни (тезаурус);
4. *методичні рекомендації для викладача* з підготовки занять, що включають конспекти лекцій, плани семінарських і тренінгових занять, набір практичних завдань різної складності, а також пакет методичних матеріалів для проведення оцінювання навчальних досягнень слухачів (критеріально-рівнева характеристика ІКТ-компетентності, зразки анкет, завдання поточного тестового контролю);
5. *дидактичні демонстраційні матеріали*: презентації, графічні схеми, аудіозаписи, відеоінструкції для користувачів щодо пошуку, внесення, рецензування та редагування матеріалів в ЕВЖС Open Journal Systems.

Технічне та ресурсне забезпечення. Навчальний процес рекомендовано супроводити низкою наступних *технічних засобів навчання та ІКТ*:

- підключення до мережі Інтернет, персональні комп'ютери, інтерактивна дошка, проектор, безкоштовні антивірусні програми (Avast Free Antivirus, Panda Free Antivirus або ін.), сервіси Google (Gmail, Analytics);
- електронні відкриті журнальні системи (DPubS, HyperJournal, E-Journal, Ambra, Open Journal Systems), зразки електронних журналів, створених на базі даних систем, навчальний деможурнал на базі OJS;
- ЕВЖС Open Journal Systems, Open Conference Systems, Open Monograph Press, Eprints, DSpace, електронні наукові форуми, вільнопоширювані засоби створення блогів (Blogger, Wordpress, Blogspot), соціальні мережі (Facebook, LinkedIn, Academia.edu, UkrainianScientistsWorldwide), хмарний сервіс організації електронного документообігу Google Apps for Education;
- сайти наукометричних і реферативних баз даних (Web of Science, Scopus, Index Copernicus, Google Scholar, Російський індекс наукового цитування (РІНЦ), Directory of Open Access Journals (DOAJ), WorldCat, ULRICHSWEB™ Global Serials Directory);
- сайти цифрових ідентифікаторів вчених (ORCID, ResearcherID, Scopus ID);

- сайти міжнародних ідентифікаторів наукового контенту: International Standard Serials Number (ISSN) та Digital Object Identifiers (DOI);
- програмне забезпечення для обробки графічних зображень і створення діаграм (MS Paint, EDrawMax, Adobe Photoshop);
- інструментарій конвертування форматів текстових файлів (PDFCreator, PDFArchitect, ABBYY PDF Transformer 3.0, IN-EPUB);
- програмний інструментарій для генерування пристатейних списків наукових джерел: VAK.in.ua, Bibtex, EndNote, RefMan, RefWorks, Mendeley, Papers, модуль бібліографії ICI Publisher Panel, BibMe, «Cite this for me», Citefast, Citation Machine, EasyBib, Zotero;
- он-лайн ресурси транслітерації: СЛОВНИК.ua, УКРЛІТ.ORG, «Стандартна українська транслітерація», TRANSLIT.CC, «Транслит по-русски»;
- програмні засоби пошуку плагіату: eTXT Антиплагиат, FindCopy (MiraTools), «Защита уникальности контента», Text.ru та Viper.

Можливі напрямки застосування навчальної програми. Запропонована навчальна програма, може бути використана для вирішення широкого спектру освітніх завдань, зокрема:

- для підготовки *аспірантів, докторантів і здобувачів* наукових ступенів у галузі педагогічних наук;
- для підвищення кваліфікації науково-педагогічних і педагогічних (методистів) працівників у системі *післядипломної педагогічної освіти* [35];
- для підвищення кваліфікації науковців, які здійснюють експертний огляд рукописів в якості *рецензентів* для наукових фахових видань;
- для підготовки *редакторів* наукових часописів та персоналу, професійні обов'язки якого включають адміністрування та управління ЕВЖС (*адміністраторів / менеджерів* електронних видань);
- для проведення факультативного курсу в межах дисципліни «Основи наукових досліджень» у підготовці *студентів-магістрів* педагогічних спеціальностей.

Із деякими поправками та розширенням змісту відповідно до конкретної галузі науки (відмінної від педагогічної), на основі даної навчальної програми може бути розроблений спецкурс для працівників наукових установ *Національної академії наук України та галузевих академій*, а також вищезазначених категорій слухачів інших наукових спеціальностей та напрямів підготовки з метою підвищення їх ІКТ-компетентності.

Навчання слухачів за цією програмою можливо реалізувати як *очно* на базі Інституту інформаційних технологій і засобів навчання або інших наукових установ НАПН України, так і за *дистанційною* або *змішаною формою навчання* шляхом розроблення *масового он-лайн курсу* на базі програмних платформ для підтримки електронного навчання Moodle, Easygenerator, Wordpress, Prometheus та ін.

II. КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ

Таблиця 1.

Навчально-тематичний план

№ з/п	Назва навчального модуля	Всього кредитів / годин	Кількість аудиторних годин			Самостійна робота	Індивідуальна робота
			Всього аудиторних годин	Лекція, семінар	Практична робота, тренінг		
1	2	3	4	5	6	7	8
<i>Інваріативна частина</i>		<i>1 кредит ECTS (36 год.)</i>					
I.	Теоретичні аспекти використання ІКТ у процесі науково-інформаційного обміну	0,25/9	5	2	3	2	2
II.	Програмне забезпечення для створення та підтримки електронних журналів	0,25/9	6	2	4	1	2
III.	Представлення результатів науково-педагогічних досліджень з використанням ЕВЖС Open Journal Systems (Читач, Автор, Рецензент)	0,5/18	10	6	4	2	6
<i>Варіативна частина</i>		<i>1 кредит ECTS (36 год.)</i>					
IV.	Організація редакційно-видавничого процесу за допомогою ЕВЖС Open Journal Systems (Редактор)	0,5/18	10	6	4	6	2
V.	Адміністрування та управління ЕВЖС Open Journal Systems (Адміністратор та Менеджер журналу)	0,5/18	8	2	6	2	8
Всього кредитів / годин		2/72	39	18	21	13	20

Розподіл навчального часу має рекомендаційний характер і, за потреби, може бути змінений викладачем за погодженням вченої ради наукової установи, враховуючи категорію та види професійних завдань конкретної аудиторії слухачів.

Всього годин на один навчальний спецкурс: **72**.

Всього аудиторних годин на один навчальний спецкурс: **39**.

Всього спецкурсів за рік: **1**.

Таблиця 2.

Розподіл навчального часу за розділами, темами та формами навчання

№ з/п	Теми модулів і змістових блоків	Всього кредитів / годин	Кількість аудиторних годин			Самостійна робота	Індивідуальна робота
			Всього аудиторних годин	Лекція, семінар	Практична робота, тренінг		
1	2	3	4	5	6	7	8
	<i>Інваріативна частина</i>						
I.	Теоретичні аспекти використання ІКТ у процесі науково-інформаційного обміну	0,25/9	5	2	3	2	2
1.1.	Наукова комунікація: поняття, види, моделі, засоби. Формальна та неформальна наукова комунікація вченого в процесі наукового дослідження	1	1	1			
1.2.	Інформаційно-комунікаційні технології підтримки процесу представлення результатів науково-педагогічних досліджень	2	2		2		
1.3.	Класифікація наукових джерел. Науково-педагогічна періодика. Електронний науковий журнал	1				1	
1.4.	Поняття відкритого доступу: «зелений» та «золотий» стандарти. 10 шляхів забезпечення ВД до наукового контенту	1				1	
1.5.	Етичні аспекти проведення наукових досліджень та збору емпіричних даних у педагогічній галузі	1	1	1			
1.6.	Відкриті електронні системи інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень. Індекси цитування (імпакт-фактор, індекс Гірша). Цифрові ідентифікатори вчених	3	1		1		2
II.	Програмне забезпечення для створення та підтримки електронних наукових журналів	0,25/9	6	2	4	1	2
2.1.	Електронні відкриті журнальні системи. Open Journal Systems як доцільний засіб ІК-підтримки процесу представлення результатів наукових досліджень	1	1	1			
2.2.	Поняття «метадані». Дублінське ядро. Формати і стандарти метаданих опису журналів та статей, що підтримуються ЕВЖС Open Journal Systems	1				1	
2.3.	Програмне забезпечення для технічної підготовки наукового контенту до публікації	2	2		2		
2.4.	Вітчизняні та закордонні стандарти оформлення пристатейних списків джерел.	1	1		1		

№ з/п	Теми модулів і змістових блоків	Всього кредитів / годин	Кількість аудиторних годин			Самостійна робота	Індивідуальна робота
			Всього аудиторних годин	Лекція, семінар	Практична робота, тренінг		
1	2	3	4	5	6	7	8
	Автоматизоване генерування бібліографічних описів за допомогою он-лайн ресурсів						
2.5.	Транслітерація. Он-лайн ресурси транслітерації української та російської мови	1	1		1		
2.6.	Проблема плагіату. Програмні засоби перевірки текстів на збіг. Особливості перевірки наукових робіт на наявність плагіату	3	1	1			2
III.	Представлення результатів науково-педагогічних досліджень з використанням ЕВЖС Open Journal Systems (Читач, Автор, Рецензент)	0,5/18	10	6	4	2	6
3.1.	<i>Читач. Пошук наукового контенту</i>						
3.1.1.	Пошук якісного наукового контенту та наукових періодичних видань	1	1	1			
3.1.2.	Реєстрація Читача в ЕВЖС Open Journal Systems. Пошукові можливості системи	1	1		1		
3.2.	<i>Автор. Представлення результатів наукових досліджень</i>						
3.2.1.	Вибір доцільного наукового періодичного видання для публікації статті	1	1	1			
3.2.2.	Етичні аспекти представлення результатів наукових досліджень в галузі педагогічних наук	2	2	2		1	
3.2.3.	Алгоритм написання та підготовка статті до друку	5	1	1		1	3
3.2.4.	Етапи редакційно-видавничого процесу. Робота Автора в ЕВЖС Open Journal Systems	3	2		2		1
3.3.	<i>Рецензент. Експертний огляд наукових рукописів</i>						
3.3.1.	Керівництво для рецензента щодо здійснення якісного експертного огляду наукового рукопису	3	1	1			2
3.3.2.	Рецензування рукопису в ЕВЖС Open Journal Systems	1	1		1		
	<i>Варіативна частина</i>						
IV.	Організація редакційно-видавничого процесу з використанням ЕВЖС Open Journal Systems. Редактор	0,5/18	10	6	4	6	2
4.1.	Види наукових видавництв. Розгортання редакційного офісу та розроблення	3	1	1		2	

№ з/п	Теми модулів і змістових блоків	Всього кредитів / годин	Кількість аудиторних годин			Самостійна робота	Індивідуальна робота
			Всього аудиторних годин	Лекція, семінар	Практична робота, тренінг		
1	2	3	4	5	6	7	8
	стратегічного плану розвитку						
4.2.	Редакційні посади та обов'язки	3	1	1		2	
4.3.	Взаємодія Редактора з учасниками редакційно-видавничого процесу	2	2	2			
4.4.	Робота Редактора в ЕВЖС Open Journal Systems	4	2		2		2
4.5.	Робота Літ.редактора, Верстальника та Коректора в ЕВЖС OJS	2	2		2		
4.6.	Стратегія популяризації наукового періодичного видання та його індексування	4	2	2		2	
V.	Адміністрування та управління ЕВЖС Open Journal Systems	0,5/18	8	2	6	2	8
5.1.	Особливості інсталяції програмного забезпечення Open Journal Systems	8	2	2		2	4
5.2.	Складові елементи інтерфейсу профілю Адміністратора сайту в ЕВЖС Open Journal Systems. Функції Адміністратора сайту	2	2		2		
5.3.	Складові елементи інтерфейсу профілю Менеджера журналу. Функції Менеджера журналу	2	2		2		
5.4.	Налаштування електронного наукового журналу в ЕВЖС Open Journal Systems	6	2		2		4

III. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

МОДУЛЬ I. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ІКТ У ПРОЦЕСІ НАУКОВО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ОБМІНУ

Тема 1.1. Наукова комунікація: поняття, види, моделі, засоби. Формальна та неформальна наукова комунікація вченого в процесі наукового дослідження

Поняття «комунікації» та «наукової комунікації» (НК). Комунікативні процеси в ході науково-дослідної роботи, їх види. Формальна та неформальна наукова комунікація вченого. Класифікаційний поділ засобів НК в педагогічній науці. Електронний журнал як основний засіб НК (модель Гарві-Гріффіта). Соціальна система наукових комунікацій (UNISIST-модель).

Тема 1.2. Інформаційно-комунікаційні технології підтримки процесу представлення результатів науково-педагогічних досліджень

Інформаційно-комунікаційні технології підтримки *формальної* (електронні публікації, електронні журнали, електронні бібліотеки, електронні монографії, он-лайн конференції, системи підтримки електронного документообігу) та *неформальної* (електронні наукові форуми, блоги та соціальні мережі) наукової комунікації вченого у процесі проведення педагогічного дослідження.

Тема 1.3. Класифікація наукових джерел. Науково-педагогічна періодика. Електронний науковий журнал

Класифікація наукових джерел: *первинні* (джерельна література), *вторинні* (бібліографічна література, словники та тезауруси), *третинні* (оглядова література), науково-популярна література. Науковий журнал: історіографія питання. Види, характеристики та функції наукових періодичних видань. Електронні наукові журнали, їх переваги та недоліки. Огляд вітчизняної та зарубіжної науково-педагогічної періодики для представлення результатів педагогічних досліджень.

Тема 1.4. Поняття відкритого доступу: «зелений» та «золотий» стандарти. 10 шляхів забезпечення ВД до наукового контенту

Поняття «відкритого доступу». Будапештська ініціатива «Відкритий доступ»; Берлінська декларація про відкритий доступ до наукових та гуманітарних знань. «Зелений» та «золотий» стандарти ВД. 10 шляхів забезпечення ВД до наукового контенту, що практикуються у наукових періодичних виданнях (самоархівування статей на персональних веб-сайтах та в електронних репозитаріях та ін). Переваги публікації у виданнях з відкритим доступом.

Тема 1.5. Етичні аспекти проведення наукових досліджень та збору емпіричних даних у педагогічній галузі

Особливості проведення наукових досліджень у педагогічній сфері. Вимоги світових організацій (WERA, AERA, BERA та ін..) щодо етики проведення експериментальних досліджень, в яких задіяні люди, в тому числі діти. Дотримання етичних стандартів: добровільна інформована згода учасників експерименту, право на відмову від участі, конфіденційність, розкриття отриманих даних, недопущення їх фабрикування та фальсифікації, недопущення дискримінації, експлуатації та переслідування, залучення експертизи, плагіат, конфлікт інтересів та ін. Відповідальність та наслідки.

Тема 1.6. Відкриті електронні системи інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень. Індекси цитування (імпакт-фактор, індекс Гірша). Цифрові ідентифікатори вчених

Поняття «наукометрична» та «реферативна база даних». Принципи функціонування провідних світових наукометричних і реферативних баз даних (Web of Science, Scopus, Index Copernicus, Google Scholar, Російський індекс наукового цитування, DOAJ, WorldCat, ULRICHSWEB™ Global Serials Directory). Індeksi цитування, що розраховуються та покладені в основу рейтингів цих БД (імпакт-фактор, індекс Гірша). Створення, особливості підтримки та використання персональних профілів вчених у провідних БД. Цифрові ідентифікатори вчених (ORCID, ResearcherID, Scopus ID): реєстрація, цілі та особливості їх використання у процесі наукових досліджень.

МОДУЛЬ II. ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ТА ПІДТРИМКИ ЕЛЕКТРОННИХ НАУКОВИХ ЖУРНАЛІВ

Тема 2.1. Електронні відкриті журнальні системи. Open Journal Systems як доцільний засіб ІК-підтримки процесу представлення результатів наукових досліджень

Програмні платформи для підтримки електронного наукового видавництва. Поняття «електронні журнальні системи», їх види: пропрієтарні, локальні, відкриті, хмарні. Компаративний аналіз електронних відкритих журнальних систем (DPubS, HyperJournal, E-Journal, Ambra, Open Journal Systems), їх короткий огляд. Зарубіжний і вітчизняний досвід використання ЕВЖС для інформаційної підтримки науково-освітньої діяльності. Переваги платформи Open Journal Systems як засобу представлення результатів наукових досліджень.

Тема 2.2. Поняття «метадані». Дублінське ядро. Формати і стандарти метаданих опису журналів та статей, підтримувані ЕВЖС Open Journal Systems

Поняття «метадані» та їх класифікація. Формати метаданих згідно об'єкту або ресурсу, що описується. «Дублінське ядро» (Dublin Core) як стандарт метаданих для опису ресурсів будь-якого типу. Елементи Дублінського ядра. Формати метаданих для опису видавничої продукції та бібліографічних записів: сімейство MARC (UNIMARC, RUSMARC, UKMARC, MODS), PRISM, ONIX, ID3 (для опису аудіофайлів .mp3).

Набори метаданих ЕВЖС Open Journal Systems: метадані профілю користувача, опису статей та випусків журналу, метадані, якими оперує менеджер журналу при наповненні та налаштуванні дизайну сайту.

Тема 2.3. Програмне забезпечення для технічної підготовки наукового контенту до публікації

Формати представлення текстових, графічних та аудіовізуальних даних, що підтримуються системою Open Journal Systems (.pdf, .html, .ePub, .mp3, .jpeg, .png, .gif та ін.). Інструментарій конвертування форматів текстових файлів (PDFCreator, PDF Architect, ABBYY PDF Transformer 3.0, IN-Epub). Допоміжне програмне забезпечення для обробки графічних зображень і створення діаграм (MS Paint, EDRAWMAX, Adobe Photoshop).

Конвертування слухачами текстів та графічних зображень у різні формати, створення діаграм та обробка малюнків.

Тема 2.4. Вітчизняні та закордонні стандарти оформлення пристатейних списків джерел. Автоматизоване генерування бібліографічних описів за допомогою он-лайн ресурсів

Бібліографічний опис. ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». Зарубіжні стандарти оформлення бібліографічних описів: APA (American Psychological Association), Chicago/Turabian, Harvard, ACS (American Chemical Society), AIP (American Institute of Physics), IEEE (Institute of Electrical and Electronics Engineers), MLA (Modern Language Association), Vancouver, OSCOLA, APS (American Physics Society), Springer MathPhys Style, ABNT, Bibtex, Cell, ISO690, Science, Nature та ін. Програмний інструментарій для генерування пристатейних списків наукових джерел: VAK.in.ua, Bibtex, EndNote, RefMan, RefWorks, Mendeley, Papers, модуль бібліографії ICI Publisher Panel, BibMe (<http://www.bibme.org>), «Cite this for me»

(<http://www.citethisforme.com>), Citefast (<http://www.citefast.com>), Citation Machine (<http://www.citationmachine.net>), EasyBib (<http://www.easybib.com>), Zotero (<http://www.zotero.org>) та ін. Автоматизоване генерування слухачами бібліографічних описів різних стандартів за допомогою он-лайн ресурсів.

Тема 2.5. Транслітерація. Он-лайн ресурси транслітерації української та російської мови

Транслітерація. Стандарти україномовної транслітерації (Паспортний (КМУ 2010), ТКПН, УКПТТ 1996 (спрощений), Науковий (традиційний), Науковий (ISO/R 9:1968), ISO 9:1995 (ГОСТ 7.79 А), ГОСТ 7.79-2000 Б, BGN/PCGN (1965), ALA-LC). Стандарти російськомовної транслітерації (ГОСТ 7.79 система Б; ISO 9 та ін).

Он-лайн ресурси транслітерації української мови: СЛОВНИК.ua (<http://www.slovyk.ua/services/translit.php>), УКРЛІТ.ORG (<http://ukrlit.org/transliteratsiia>), «Стандартна українська транслітерація» (<http://translit.kh.ua>). Он-лайн ресурси транслітерації російської мови: TRANSLIT.CC (<http://translit.cc>), «Транслит по-русски» (<http://translit.net>). Транслітерування слухачами текстів з української та російської мов у різних форматах за допомогою он-лайн ресурсів транслітерації.

Тема 2.6. Проблема плагіату. Види плагіату в науці. Програмні засоби перевірки текстів на збіг. Особливості перевірки наукових робіт на наявність плагіату

Поняття плагіату, самоплагіату та їх основні види. Дії, що характеризують процес плагіату. Плагіат у науці: текстовий, програмних кодів, в нетекстових джерелах. Методи пошуку текстових збігів. Популярні програмні засоби та он-лайн ресурси автоматичного відстеження плагіату у текстових документах. Рекомендований інструментарій: eTXT Антиплагіат, FindCopy (MiraTools), «Защита уникальности контента», Text.ru та Viper.

МОДУЛЬ III. ПРЕДСТАВЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ З ВИКОРИСТАННЯМ ПЛАТФОРМИ OPEN JOURNAL SYSTEMS

БЛОК 3.1. ЧИТАЧ. ПОШУК НАУКОВОГО КОНТЕНТУ

Тема 3.1.1. Пошук якісного наукового контенту та наукових періодичних видань

Де шукати? Комерційні та відкриті бази даних, пошукові машини. Критерії наукометричних та реферативних баз даних щодо добору якісного наукового контенту та наукових періодичних видань.

Тема 3.1.2. Реєстрація Читача в ЕВЖС Open Journal Systems.

Пошукові можливості системи

Створення слухачами персонального профілю (реєстрація) в електронному науковому журналі на базі ЕВЖС Open Journal Systems. Розширений пошук контенту за категоріями. Підписка на повідомлення. «Інструменти читання» як засіб підтримки наукової комунікації та формування контексту наукового контенту.

БЛОК 3.2. АВТОР. ПРЕДСТАВЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Тема 3.2.1. Вибір доцільного наукового періодичного видання для публікації статті

Критерії добору доцільного наукового періодичного журналу для публікації статті: читацька аудиторія, відкритий доступ до контенту, авторські права, оплата, швидкість та вчасність публікації, склад редакційної колегії, вид здійснення рецензування, формат публікації (друковане чи електронне видання), стабільність, надійність, регулярне оновлення сайту, індексація, репутація видавця та ін. Недобросовісні видавці («хижацькі» видавництва).

Тема 3.2.2. Етичні аспекти представлення результатів наукових досліджень в галузі педагогічних наук

Редакційно-видавнича етика: порушення авторських прав та політики конфіденційності, плагиат, конфлікт інтересів, фальсифікація даних, привласнення ідей, подання рукопису до декількох видань, відсутність внеску автора у дослідження. Відповідальність та наслідки.

Тема 3.2.3. Алгоритм написання та підготовка статті до друку

Типи наукових статей, IMRaD-структура статей різних типів. Алгоритм написання наукової статті. Визначення теми та дизайн представлення результатів. Лінгвістичний аспект викладу: науковий стиль, термінологія. Граматика: орфографія, синтаксис і пунктуація. Особливості написання наукової статті англійською мовою. Робота з шаблоном: форматування, малюнки, таблиці, цитування та списки використаних джерел. Алгоритм перевірки готовності статті та доопрацювання.

Тема 3.2.4. Етапи редакційно-видавничого процесу. Робота Автора в ЕВЖС Open Journal Systems

Огляд етапів редакційно-видавничого процесу. Завантаження рукопису в ЕВЖС OJS; дії Автора на етапі рецензування та редагування. Відхилення рукопису: можливі причини; процедура апеляції. Схвалення до друку: взаємодія автора з редакційною групою (редактором розділу, коректором, літ.редактором) на різних етапах. Поширення та популяризація статті в мережі засобами ІКТ (архівування, індексація, поширення в соціальних мережах).

БЛОК 3.3. РЕЦЕНЗЕНТ. ЕКСПЕРТНИЙ ОГЛЯД НАУКОВИХ РУКОПИСІВ

Тема 3.3.1. Керівництво для рецензента щодо здійснення якісного експертного огляду наукового рукопису

Значення рецензування у процесі розвитку науки, його важливість для читачів, авторів, редакторів. Переваги ролі «рецензента» для науковця; як стати рецензентом; алгоритм добору журналу для участі в експертному огляді рукописів. Ключові принципи та етичні аспекти провадження якісного рецензування. Оцінювання загальної якості та окремих структурних складових рукопису. Рекомендації щодо написання інформативного експертного відгуку.

Тема 3.3.2. Рецензування рукопису в ЕВЖС Open Journal Systems

Запит на рецензування і графік його виконання. Сім кроків процесу рецензування в ЕВЖС Open Journal Systems. П'ять основних висновків щодо рукопису. Процедура апеляції. Оцінювання Редактором роботи Рецензента.

МОДУЛЬ IV. ОРГАНІЗАЦІЯ РЕДАКЦІЙНО-ВИДАВНИЧОГО ПРОЦЕСУ З ВИКОРИСТАННЯМ СИСТЕМИ OPEN JOURNAL SYSTEMS. РЕДАКТОР

Тема 4.1. Види наукових видавництв. Розгортання редакційного офісу та розроблення стратегічного плану розвитку

Види наукових видавництв та їх власників. Локація та розгортання редакційного офісу (реального та віртуального): необхідне офісне та серверне, апаратне і програмне забезпечення, організація обміну даними та забезпечення їх захисту (архівні копії, безпека даних у мережі (фаєрволи), запобігання хакерським атакам). Управління редакційним штатом, залучення волонтерів. Визначення фінансової моделі журналу, джерела фінансування, підписка, авторські внески, продаж наукового контенту, реклама. Розроблення стратегічного плану розвитку. Статистичні звіти.

Тема 4.2. Редакційні посади та обов'язки

Види редакційних посад (головний редактор, виконавчий редактор, редактор розділу, асоційований редактор, коректор, літ. редактор, верстальник). Якості професійного редактора. Знання, уміння, навички, необхідні для виконання редакторських обов'язків. Функції виконавчого редактора: формування ефективної редакційної колегії, редакційних політик, створення керівництв для авторів та рецензентів.

Тема 4.3. Взаємодія Редактора з учасниками редакційно-видавничого процесу

Організація процесів рецензування, редагування та публікації. Особливості взаємодії виконавчого редактора з читачами, авторами, редакційною колегією, редакційним штатом та власником (видавцем) на всіх етапах. Розроблення політики редакційної етики. Правові аспекти видавничої діяльності, авторське право.

Тема 4.4. Робота Редактора в ЕВЖС Open Journal Systems

Одержання рукопису на розгляд та рецензування. Призначення Редакторів розділів, Рецензентів, Коректорів, Літ. редакторів, Верстальників для роботи над рукописом. Комунікація редакційної групи з Автором на різних етапах. Редакторське рішення: прийняття або відхилення рукопису. Планування і розподіл статей у випуски. Створення, редагування, публікація та видалення випусків в ЕВЖС Open Journal Systems. Коригування і внесення змін до та після он-лайн публікації. E-mail інформування користувачів про публікацію.

Тема 4.5. Робота Літературного редактора, Верстальника та Коректора в ЕВЖС OJS

Складові елементи інтерфейсу профілів Літературного редактора, Верстальника та Коректора в ЕВЖС Open Journal Systems. Алгоритм дій та комунікація редакційної групи у процесі редагування. Редагування текстів і метаданих рукописів. Форматування, конвертування та завантаження гранок статей на сайт.

Тема 4.6. Стратегія популяризації наукового періодичного видання та його індексування

Маркетинг. Поширення і популяризація журналу в мережі Інтернет засобами ІКТ (архівування в електронних репозитаріях, поширення в професійних та соціальних мережах, повідомлення в медіа). Індексування журналу в базах даних: мета та добір авторитетних баз даних для подання заявки на включення. Процес підготовки та завантаження опублікованих випусків у наукометричні та реферативні БД. Процедура отримання *International Standard Serials Number (ISSN)* та *Digital Object Identifiers (DOI)*.

МОДУЛЬ V. АДМІНІСТРУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ЕВЖС OPEN JOURNAL SYSTEMS

Тема 5.1. Особливості інсталяції програмного забезпечення Open Journal Systems

Огляд та переваги ЕВЖС Open Journal Systems для підтримки сайту електронного наукового журналу. Системні вимоги до встановлення та інсталяція програмної платформи OJS. Користувацький інтерфейс, структура внутрішньої бази даних, підключення додаткових плагінів. Оновлення системи до нової версії. Лінійка Open Journal Systems 3.X. Довідкові джерела та документація.

Тема 5.2. Складові елементи інтерфейсу профілю Адміністратора сайту в ЕВЖС Open Journal Systems. Функції Адміністратора сайту

Функції Адміністратора сайту: розгортання сайту, здійснення базових налаштувань сервера, вибір та підключення підтримуваних мов сайту, створення на розгорнутому сайті декількох електронних наукових журналів, видалення та порядок відображення журналів.

Тема 5.3. Складові елементи інтерфейсу профілю Менеджера журналу.

Функції Менеджера журналу

Особливості інтерфейсу профілю Менеджера журналу. Обов'язки Менеджера журналу: створення та управління сторінками користувачів, налаштування зовнішнього вигляду та інформаційне наповнення сайту наукового періодичного видання.

Функції Менеджера: 1. Створення новин журналу. 2. Завантаження на сайт додаткових файлів. 3. Налаштування розділів журналу. 4. Створення «Форм рецензування». 5. Мовні налаштування. 6. Формування редакційного штату. 7. Налаштування шаблонів електронних листів. 8. Підключення та налаштування «Інструментів читання». 9. Налаштування оплати та підписки. 10. Ознайомлення із набором системних плагінів та їх підключення. 11. Функції експорту/імпорту. 12. Генерування статистики журналу.

Тема 5.4. Налаштування електронного наукового журналу в ЕВЖС Open Journal Systems

П'ять кроків налаштування електронного наукового журналу в ЕВЖС OJS:

Крок 1. Опис основної інформації: ідентифікаційні дані журналу, контакти, історія журналу, дані про видавця та ін.

Крок 2. Визначення політики журналу: відомості про наукову сферу журналу, опис процесу рецензування, політика конфіденційності та ін.

Крок 3. Інструкції щодо подання матеріалів: вимоги до оформлення рукописів, положення щодо авторських прав та конфлікту інтересів.

Крок 4. Управління: визначення виду доступу до журналу (відкритий доступ, доступ за підпискою, відстрочений та ін); періодичність публікації випусків, формування інструкцій для редакторів.

Крок 5. Налаштування зовнішнього вигляду журналу: хедера, футера, змісту головної сторінки та бічних панелей.

IV. ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СЛУХАЧІВ КУРСУ

Діагностику навчальних досягнень слухачів курсу «Електронні відкриті журнальні системи у науково-педагогічних дослідженнях» рекомендовано реалізувати шляхом **тестування та захисту індивідуальних завдань** після завершення кожного змістового модуля. Максимальні бали, що можуть отримати слухачі за виконання завдань контролюючого характеру, представлені в Таблиці 3.

Таблиця 3.

Розподіл балів за змістовими модулями

№ З/П	ПІДСУМКОВИЙ ТЕСТ	ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ	РАЗОМ
<i>Інваріативна частина</i>			
Модуль 1	20	10	30
Модуль 2	20	10	30
Модуль 3	30	10	40
Всього	70	30	100
<i>Варіативна частина</i>			
Модуль 4	30	10	40
Модуль 5	30	10	40

Максимальна сумарна кількість балів за опанування навчального матеріалу основної (інваріативної) частини курсу становить **100 балів**. Мінімальна кількість балів, за які слухачеві зараховується успішне проходження курсу, повинна становити не менше **75 балів**. В таблиці 4 приведена шкала оцінювання рівня знань слухачів.

Таблиця 4.

Шкала оцінювання рівня навчальних досягнень слухачів: національна та ECTS

Сумарна к-ть балів	Оцінка ECTS	Рівень знань	Оцінка за національною шкалою	Зарахування
90-100	A	високий	відмінно	зараховано
85-89	B	достатній	добре	
75-84	C			
70-74	D	середній	задовільно	не зараховано, можливе повторне виконання тестових та індивідуальних завдань
60-69	E			
35-59	FX	початковий	незадовільно, можливе повторне виконання тестових та індивідуальних завдань	
0-34	F		незадовільно, потрібне повторне вивчення курсу	

Після завершення навчання слухачі отримують **сертифікати** про проходження курсу (див. Додаток Г), в яких зазначаються: 1) назва установи, що видає сертифікат; 2) назва навчального курсу; 3) прізвище, ім'я та по-батькові слухача; 4) рівень опанування ним навчального матеріалу; 5) підпис відповідальної особи та печатка установи.

Враховуючи категорію слухачів, для яких проводилось навчання (науковці, редактори або адміністратори/менеджери електронних видань), а також змістове наповнення програми, можливе одержання **трьох видів сертифікатів** (табл. 5):

Види сертифікатів

ЗМІСТОВЕ НАПОВНЕННЯ	НАЗВА СЕРТИФІКАТУ
<i>Модуль 1 + Модуль 2 + Модуль 3</i>	«Використання електронних відкритих журнальних систем у науково-педагогічних дослідженнях. <i>Читач. Автор. Рецензент</i> »
<i>Модуль 1 + Модуль 2 + Модуль 4</i>	«Використання електронних відкритих журнальних систем у науково-педагогічних дослідженнях. <i>Редактор журналу</i> »
<i>Модуль 1 + Модуль 2 + Модуль 5</i>	«Використання електронних відкритих журнальних систем у науково-педагогічних дослідженнях. <i>Адміністратор. Менеджер журналу</i> »

Якщо слухач додатково опанує програму одного або обох модулів варіативної частини, він може одержати персональний сертифікат відповідної категорії, за умови складання тестів і виконання індивідуальних завдань кожного модуля не менше ніж на 75% (по 30 балів).

V. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

---

1. Benson P. J. What Editors Want: An Author's Guide to Scientific Journal Publishing / P. J. Benson, S. C. Silver. – Chicago: Chicago University Press, 2012. – 192 с.
2. Budapest Open Access Initiative [Електронний ресурс]. – 2002. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.budapestopenaccessinitiative.org>.
3. "Code of Conduct" of the Committee on Publication Ethics (COPE) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://publicationethics.org/>.
4. Code of Ethics American Educational Research Association. [Електронний ресурс] // Educational Researcher. – 2011. – Т. 40 – №3. – С. 145–156. . – Режим доступу: [http://www.aera.net/Portals/38/docs/About_AERA/CodeOfEthics\(1\).pdf](http://www.aera.net/Portals/38/docs/About_AERA/CodeOfEthics(1).pdf)
5. Digital Object Identifier System [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.doi.org/>.
6. Elsevier Publishing Campus [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.publishingcampus.elsevier.com/>.
7. Ethical guidelines for educational research [Електронний ресурс] // British Educational Research Association. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bera.ac.uk/wp-content/uploads/2014/02/BERA-Ethical-Guidelines-2011.pdf>.
8. Fjordback Søndergaard T. UNISIST Model and Knowledge Domains In: Encyclopedia of Library and Information Science / T. Fjordback Søndergaard, J. Andersen, B. Hjørland // Encyclopedia of Library and Information Science / T. Fjordback Søndergaard, J. Andersen, B. Hjørland. – New York: Marcel Dekker, 2005. – С. 1–14.
9. Garvey W. D. Communication and information processing within scientific disciplines - empirical findings for psychology / W. D. Garvey, B. C. Griffith. // Information Storage and Retrieval. – 1972. – №8. – С. 123–136.
10. Garvey W. D. Scientific communication as a social system. / W. D. Garvey, B. C. Griffith. // Science. – 1967. – №157. – С. 1011–1016.
11. Hirsch J. E. An index to quantify an individual's scientific research output / J. E. Hirsch // Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America. – 2005. – Т. 102. – № 46. – С. 16569–16572.
12. Hirsch, J. E. Does the h-index have predictive power? / J/ E. Hirsch // Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America. – 2007. – Т. 104. – № 49. – С. 19193–19198.
13. Hirsch J. E. An index to quantify an individual's scientific research output that takes into account the effect of multiple coauthorship / J. E. Hirsch // Scientometrics. – 2010. – Т. 85. – №. 3. – С. 741-749.
14. International Standard Serials Number [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.issn.org/>.
15. Open Journal Systems [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://pkp.sfu.ca/ojs>.
16. OJS Documentation [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://pkp.sfu.ca/wiki/index.php?title=OJS_Documentation.
17. Open Journal Systems: A Complete Guide to Online Publishing / J. Willinsky, K. Stranack, A. Smecher, A. MacGregor., 2010. – 245 с. – (Simon Fraser University Library).
18. Pikas C. K. The impact of information and communication technologies on informal scholarly scientific communication: a literature review / Christina K. Pikas // Doctoral Seminar in Information Studies / Christina K. Pikas., 2006. – (University of Maryland College of Information Studies).
19. PKP School [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://pkpschool.sfu.ca/>.
20. Predatory publishers [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://scholarlycommunication.uottawa.ca/publishing/predatory-publishers>.

21. Publishing Ethics. Elsevier [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.elsevier.com/editors/publishing-ethics>.
22. Publishing Ethics for Journals. Springer [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.springer.com/gp/authors-editors/editors/publishing-ethics-for-journals/4176>.
23. Smecher A. OJS Technical Reference / Alec Smecher., 2008. – 45 с. – (Simon Fraser University Library).
24. Springer. Author & reviewer tutorials [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.springer.com/gp/authors-editors/authorandreviewertutorials>.
25. Stranack K. Getting Found, Staying Found, Increasing Impact / K. Stranack., 2006. – 40 с.
26. The Dublin Core Metadata Initiative (DCMI) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://dublincore.org/>.
27. UNISIST. Study Report on the feasibility of a World Science Information System – Paris: UNESCO, 1971. – (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization and the International Council of Scientific Unions).
28. Willinsky J. The Access Principle: The Case for Open Access to Research and Scholarship / John Willinsky. – Massachusetts: Massachusetts Institute of Technology. – 2006. – 287 с.
29. Бессараб А. О. Періодичні наукові фахові видання у сфері сучасної наукової комунікації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з соц. комун. : спец. 27.00.04 / Бессараб Анастасія Олександрівна – Запоріжжя, 2012. – 20 с.
30. Биков В. Ю. Відкриті web-орієнтовані системи моніторингу впровадження результатів науково-педагогічних досліджень [Електронний ресурс] / В. Ю. Биков, О. М. Спірін, Л. А. Лупаренко // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2014. – № 1. – С. 3–25. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Tipuss_2014_1_3.pdf.
31. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання»
32. Іванова С. М. Підготовка бібліотечних працівників і науковців до роботи з електронними бібліотеками [Електронний ресурс] / С. М. Іванова, О. В. Новицький. // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2011. – Т. 25, № 5. – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/566>
33. Задорожна Н. Т. Семінар-тренінг «Впровадження системи перевірки на плагіат наукових публікацій» [Електронний ресурс] / Н. Т. Задорожна, Л. А. Лупаренко, О. І. Поповський // Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, м. Київ, Україна. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://lib.iitta.gov.ua/6511>.
34. Керівництво щодо конфлікту інтересів [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/information/competingInterestGuidelines>.
35. Колос К. Р. Зміст і особливості організації підвищення кваліфікації педагогічних працівників у комп'ютерно орієнтованому навчальному середовищі закладу післядипломної педагогічної освіти / К. Р. Колос, Л. А. Лупаренко. // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2015. – №7 (127). – С. 30–38.
36. Кучма І. Відкритий доступ до науково-освітніх інформаційних ресурсів / І. Кучма. // Дух і Літера. – 2008. – №19. – С. 80–83.
37. Лупаренко Л. А. Використання електронних журнальних систем відкритого доступу для випуску науково-освітніх видань: порівняльний аналіз програмного забезпечення [Електронний ресурс] / Л. А. Лупаренко // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2011. – № 5 (25). – Режим доступу : <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/573>
38. Лупаренко Л. А. Добір електронних відкритих журнальних систем для наукових видань з освітніх досліджень [Електронний ресурс] / Л. А. Лупаренко // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2017. – № 4 (60). – Режим доступу : <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1835>
39. Лупаренко Л. А. Інструментарій виявлення плагіату в наукових роботах: аналіз програмних рішень [Електронний ресурс] / Л. А. Лупаренко // Інформаційні технології і

засоби навчання. – 2014. – Т. 40, № 2. – С. 151–169. – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1050>.

40. Лупаренко Л. А. Методичні рекомендації з використання дослідного зразка електронного наукового видання на платформі Open Journal Systems. – К.: ІТЗН НАПН України, 2016. – 88 с.

41. Лупаренко Л. А. Рекомендації з інсталяції та використання програми для пошуку плагіату Etxt Антиплагиат [Електронний ресурс] / Л. А. Лупаренко // Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, м. Київ, Україна. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://lib.iitta.gov.ua/6463>.

42. Матеріали семінару з питань створення профілів наукових колективів та включення наукових фахових видань до міжнародних наукометричних баз даних [Електронний ресурс] / [О. М. Спірін, І. Д. Малицька, Л. А. Лупаренко та ін.] // Семінар з питань створення профілів наукових колективів та включення наукових фахових видань до міжнародних наукометричних баз даних (в межах X Всеукраїнського фестивалю науки), м. Київ, Україна. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://lib.iitta.gov.ua/166065>.

43. Новицька Т. Л. Система авторських ідентифікаторів ORCID [Електронний ресурс] / Т. Л. Новицька, О. О. Марченко. // Тези доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції "Інформаційні технології в освіті, науці, і техніці" (ІТОНТ - 2016). – 2016. – С. 197–199. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/166240/1/Novytska%2C%20Marchenko%20ORCID.pdf>

44. Олексюк Н. В. Використання електронних соціальних мереж у соціально-педагогічній роботі зі школярами [Електронний ресурс] / Н. В. Олексюк, Лебеденко. // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2015. – Т. 48 – №4. – С. 88–102. – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1273>

45. Основні положення етики проведення педагогічних досліджень [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/pages/view/research_ethics.

46. Основні положення політики редакційної етики [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/pages/view/ethics>.

47. Пінчук О. П. Історико-аналітичний огляд розвитку соціальних мережних технологій і перспектив їх використання у навчанні [Електронний ресурс] / О. П. Пінчук. // Інформаційні технології і засоби навчання. – Т. 48 – №4. – С. 14–34. – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1267>.

48. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 № 3792-ХІІ // Відомості Верховної Ради України від 29.03.1994 року

49. Словінська О. Д. Основи педагогічного проектування інформаційного простору за умов використання електронних систем організації конференцій. [Електронний ресурс] / О. Д. Словінська // Збірник матеріалів II всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених «Наукова молодь-2014» / за заг. ред. проф. Бикова В. Ю. та Спіріна О. М. – К. : ІТЗН НАПН України, 2014 р. – С. 71–72. – Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/18206>.

50. Спірін О. М. Використання електронних систем відкритого доступу для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень / О.М. Спірін, А.В. Яцишин, С.М. Іванова, А.В. Кільченко, Л.А. Лупаренко // Інформаційні технології і засоби навчання.. – 2016 – № 5. – С. 136-174. – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1501>

51. Спірін О. М. Процедура впровадження електронного наукового журналу з використанням програмної платформи Open Journal Systems / О. М. Спірін, Л. А. Лупаренко, О. В. Новицький. // Інформаційні технології а освіті. – 2017. – №3.

52. Тукало С. М. Особливості автоматизації електронного документообігу в наукових установах [Електронний ресурс] / С. М. Тукало. // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2012. – Т. 28 – №2. – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/652>

53. Хміль Н. А. Розвиток засобів наукової комунікації як складової педагогічної науки в Україні (середина ХХ століття – початок ХХІ століття) : дис. канд. пед. наук : 13.00.01 / Хміль Н. А. – Луганськ, 2009. – 339 с.

54. Ярошенко Т. О. Електронний журнал в системі інформаційних ресурсів бібліотеки : друга половина XX - початок XXI ст. : дис. канд. іст. наук : 07.00.08 / Ярошенко Тетяна Олександрівна, 2008.

55. Яцишин А. В. Соціально-психологічні аспекти забезпечення відкритого доступу з використанням електронних журнальних систем [Електронний ресурс] / А. В. Яцишин, Л. А. Лупаренко // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2013. – вип. 4. – С. 69–74. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/VZhDU_2013_4_14.pdf.